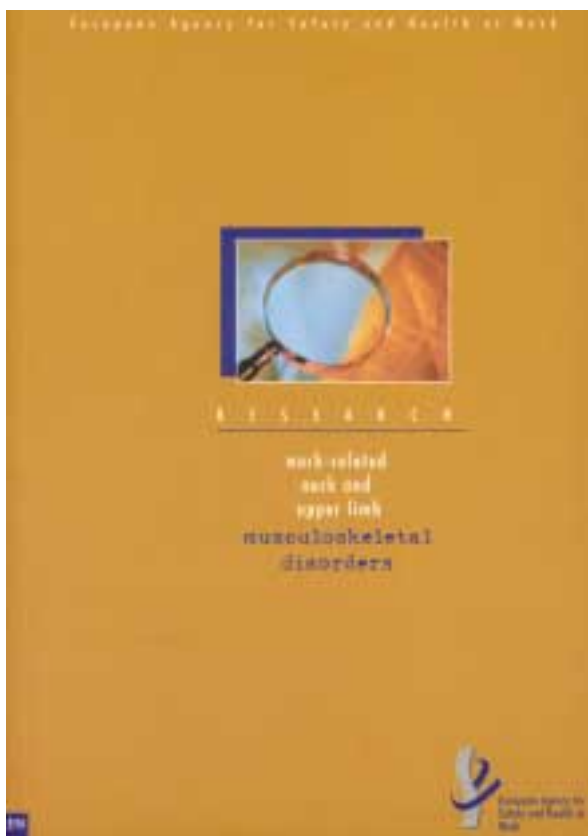

Beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen

Samenvatting van het verslag van het Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk in Bilbao

Beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen behoren tot de meest voorkomende aandoeningen, waar miljoenen Europese werknemers in uiteenlopende sectoren door worden getroffen. Deze zogeheten 'fact sheet' benadrukt de belangrijkste resultaten van een verslag van het Europees Agentschap te Bilbao. Aan de orde komen de omvang, de oorzaak en de preventie van het probleem.

Het rapport inzake beroepsgerelateerde nek-, schouder- en armlachten was vervaardigd en gepubliceerd door het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk te Bilbao. Het rapport geeft een overzicht van recente wetenschappelijke kennis met betrekking tot de oorzaken van beroepsgerelateerde nek-, schouder- en armlachten en geeft methoden om de problemen aan te pakken. De inhoud werd onderschreven door een wetenschappelijke commissie. Zowel vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, als een aantal officiële instanties van de Europese lidstaten hadden een inbreng. Het werk ging van start op verzoek van de Europese Commissie en werd uitgevoerd door de universiteit van Surrey in het Verenigd Koninkrijk.

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

- de huidige wetenschappelijke kennis verschaft werkgevers voldoende informatie om werknemers te beschermen die het

grootste risico lopen om beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen op te lopen.

- aanvullende instructie is vereist om tegemoet te komen aan het gebrek aan voor de lidstaten beschikbare gestandaardiseerde methoden voor de behandeling van beroepsgerelateerde nek-, schouder- en armlachten.
- nader onderzoek met betrekking tot beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen is vereist.

Omvang probleem

Binnen de Europese Unie (EU) is het een feit dat beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen een groot gezondheidsprobleem vormen. Tevens brengen deze aandoeningen aanzienlijke kosten voor werkgevers met zich mee. De omvang van het probleem neemt waarschijnlijk toe omdat werknemers steeds meer blootgesteld worden aan risicofactoren voor dit soort aandoeningen.

De beschikbare gegevens vanuit de Scandinavische landen en vanuit Nederland wijzen erop, dat de kosten van beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen liggen tussen 0,5% en 2% van het bruto nationaal product.

Hoewel onderzoek aantoont dat beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen een groot deel van de werknemers in alle lidstaten treft, varieert de frequentie enorm tussen de verschillende lidstaten. Het is moeilijk een rechtstreekse vergelijking te maken van op verschillende manieren verzamelde en geanalyseerde gegevens. Bovendien is weinig bekend over de betrouwbaarheid van die informatie. Soms leveren onderzoeken die volgens een identieke methode uitgevoerd werden nogal uiteenlopende resultaten op. De redenen voor deze uiteenlopende resultaten vereist nader onderzoek.

Risicogroepen

Beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen kunnen voorkomen in alle soorten functies en in alle sectoren van arbeid. Toch blijken sommige groepen werknemers en sommige industrieën te maken te hebben met veel risico's inzake beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen:

- landbouw, bosbouw en visserij
- verwerkingsindustrie en mijnbouw
- machinewerkers
- vaklieden en kleermakers
- bouwsector
- groothandel, detailhandel en reparatie
- hotels, restaurants en catering
- secretarissen/secretarissen, typisten
- laders/lossers

Gegevens tonen aan dat vrouwen meer getroffen worden door beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen dan mannen. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan het soort werk dat zij verrichten, en heeft niet zozeer te maken met het geslacht of met persoonsgebonden factoren. De invloed van het geslacht en het gevolg ervan voor het ontwerpen van arbeidssystemen is in het betreffende onderzoek niet specifiek bestudeerd, en vereist nader onderzoek.

Biomechanische oorzaak van de aandoeningen?

Er bestaan sterke argumenten die wijzen op een mogelijke oorzaak van beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen. Wetenschappelijke onderzoeken over biomechanica, wiskundige modellering en directe meting van fysiologische veranderingen geven overduidelijk aan dat biomechanische factoren in verband kunnen worden gebracht met aandoeningen aan het bewegingsapparaat. Daarbij kunnen spieren, zenuwen, pezen en andere lichaamsweefsels worden aangetast.

Elke specifieke aandoening aan nek, schouders en armen heeft zijn eigen wetenschappelijke verklaring nodig. De wetenschap heeft bijvoorbeeld al indrukwekkend veel werk verricht wat betreft het zogeheten carpaal tunnelsyndroom. Maar er dient nog nader onderzoek uitgevoerd te worden naar andere aandoeningen aan het bewegingsapparaat.

Beroepsgebondenheid van aandoeningen aan nek, schouders en armen

De wetenschappelijk verslagen laten een sterk verband zien tussen sommige beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen en het verrichten van bepaalde soorten fysieke arbeid, in het bijzonder wanneer werknemers er in hoge mate aan blootgesteld worden.

De volgende factoren en arbeidsomstandigheden doen het risico op beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen toenemen:

- verkeerde lichaamshouding
- repeterende bewegingen
- zware belastingen van de handen
- trillingen aan de handen en de armen
- rechtstreekse mechanische druk op lichaamsweefsels
- koude werkomgevingen
- werkorganisatie
- de manier waarop de werknemers de werkorganisatie ervaren (psychosociale werkfactoren)

Het begrijpen van de interacties tussen de risicofactoren in de arbeidsomstandigheden is beperkter. Dit betekent dat het moeilijk is om precieze inschattingen te maken van het risico op letsels als gevolg van de blootstelling aan diverse risicofactoren op het werk. Desondanks kan en moet er gewerkt worden aan het opsporen van werknemers die in hun werk te maken hebben met blootstelling aan extreme risico's. Dit is een prioriteit in elk preventief beleid.

Onderzoek wijst uit dat het beperken van fysieke belasting op het lichaam van de werknemer tegelijkertijd bijdraagt aan de vermindering van beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen. Dit is nóg een bewijs voor het verband tussen het verrichten van fysiek belastend werk en deze aandoeningen.

Het toepassingsgebied voor preventieve maatregelen

De huidige wetenschappelijke kennis en het bestaand algemeen advies in Europese gezondheids- en veiligheidsrichtlijnen voorzien reeds in enkele strategieën voor de preventie van beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen. Dit omvat onder meer:

- inschatting van de risico's
- medische controle
- informatie aan werknemer

- opleiding en instructie voor werknemer
- toepassing van ergonomische arbeidssystemen
- vermoeidheidspreventie (oog hebben voor recuperatie van de werknemer)

Ergonomische interventie omvat het in ogenschouw nemen van de arbeidsomstandigheden in relatie tot de werkplek. Daarbij wordt gekeken naar de uitrusting, de werkmethode, de werkorganisatie, enz. Op die manier kunnen de problemen worden vastgesteld en kunnen vervolgens oplossingen worden gevonden. Aangepaste ergonomische interventie voor elke individuele aandoening zal waarschijnlijk ook van pas komen bij het voorkomen van andere aandoeningen.

Organisaties die reeds betrokken zijn bij programma's op het gebied van preventieve ergonomie en gezondheid op het werk, zouden behulpzaam kunnen zijn bij het bevorderen van activiteiten in andere organisaties. Deze organisaties zouden eveneens aangemoedigd kunnen worden om de effectiviteit van de preventieprogramma's te evalueren.

Behoeft aan EU-consensus

De huidige wetenschappelijke kennis verschaft werkgevers reeds informatie om werknemers te beschermen die het grootste risico lopen. Het verslag wijst echter eveneens op de noodzaak voor verdere bestudering en standaardisering op EU-niveau op een aantal gebieden:

- ontwikkeling van gestandaardiseerde criteria voor het beoordelen van beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen in Europa (deze zijn nog niet beschikbaar);
- nadere studie wat betreft de beoordeling van het risico op beroepsgerelateerde aandoeningen aan nek, schouders en armen, teneinde een gestandaardiseerde aanpak te kunnen ontwikkelen.

Hoe kan men het verslag verkrijgen?

De volledige Engelse tekst van het verslag is beschikbaar op de website van het Agentschap op het volgende adres: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

De papieren versie van het verslag - "Work-related neck and upper limb musculoskeletal disorders", Buckle, P., Devereux J., Europees Agentschap voor de gezondheid en de veiligheid op het werk, 1999, ISBN 92-828-8174-1 - kan besteld worden bij het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen EUR-OP in Luxemburg (<http://eur-op.eu.int/>), of bij de verkoopsagentschappen. De prijs exclusief BTW bedraagt 7 euro.

EU-voorlichtingscampagne inzake aandoeningen aan het bewegingsapparaat.

"Zet je schrap tegen fysieke overbelasting" is het thema voor de Europese week voor veiligheid en gezondheid op het werk die in oktober 2000 georganiseerd wordt door de 15 lidstaten van de Europese Unie. Het Agentschap heeft fact sheets vervaardigd en andere informatievoorzieningen om de week te ondersteunen. <http://osha.eu.int/ew2000/> is de rechtstreekse koppeling naar de informatie omtrent de Europese week.